

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е Ш 2

София, 17 юни 2005 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Неделчо Беров

Членове: Стефанка Стоянова

Маргарита Златарева

Васил Гоцев

Людмил Нейков

Румен Янков

Живан Белчев

Лазар Груев

Мария Павлова

Емилия Друмева

Владислав Славов

Евгени Танчев

при участието на секретар-протоколиста Росица Топалова разгледа в закрито заседание на 17 юни 2005 г. конституционно дело № 5/2005 г., докладвано от съдията Румен Янков.

Шестдесет и осем народни представители от 39-то Народно събрание искат Конституционният съд на основание 149, ал. 1, т. 1 задължително да тълкува чл. 129, ал. 2 от Конституцията:

"Председателят на Върховния касационен съд, председателят на Върховния административен съд и главният прокурор се назначават и освобождават от президента на републиката по предложение на Висшия съдебен съвет за срок от 7 години без право на повторно избиране" и на

§ 2 от Преходните и заключителни разпоредби:

"До избирането на Върховния касационен съд и Върховния административен съд техните правомощия по чл. 130, ал. 3 и чл. 147, ал. 1 от Конституцията се упражняват от Върховния съд на Република България".

Вносителите желаят съдът да разкрие "действителния смисъл и съдържание на двете разпоредби в тяхната взаимна връзка, за да бъде изключена каквато и да е вариантност при констатираното в практиката нееднозначно и противоречиво възприемане на забраната за повторно заемане на длъжността от бивш председател на ВС". Въпросът им е дали едно лице, след като веднъж е било избрано за председател на ВС, а след това и за председател на ВКС или ВАС при действието на Конституцията от 1991 г., съставлява повторно избиране по смисъла на чл. 129, ал. 2, изр. първо.

Заявили са и позицията си - председател на ВС, впоследствие назначен за председател на ВКС или на ВАС, е извършено в нарушение на Конституцията. Правният си интерес са обосновали с необходимостта да се изключи възможността тези длъжности да се заемат повторно от едно и също лице.

Настоящото определение съдържа няколко елемента, които трябва да бъдат разгледани поотделно, за да бъде направен крайният извод - допустимо ли е искането на народните представители:

А. В случая ролята на Конституционния съд по отношение на принципа на разделението на властите е двойка:

а/ да следи законодателната власт и президента да не взимат решения в противоречие с Конституцията.

Указът на президента за назначаването или освобождаването на ръководителите на звената на съдебната власт, основан на решението на ВСС подлежи на контрол на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията;

б/ на второ място, присвоява ли си една от властите правомощия, които не притежава, и по този начин да наруши баланса помежду им.

Изборът на ръководителите на съдебната власт не може да наруши принципът на равнопоставеност между трите власти. Тук става дума за организационна независимост, която включва и взимането на автономни кадрови решения.

Б. Тълкуването, което Конституционния съд прави на основание на чл. 149, ал. 1, т. 1, по правило не е ограничено във времето. То се отнася до всеобхватно изясняване на възможни юридически проблеми, които съществуват или които ще възникнат и по чиито точен смисъл се спори. С тази важна особеност, че макар и хипотетично, проблемите могат в един или друг вариант да се повторят. В този случай съдът установява смисъла на конституционната норма, не отменя закон и не решава конкретен юридически проблем. Това тълкуване е задължително за всички държавни органи, юридически лица и граждани според чл.14, ал. 6 от Закона за Конституционния съд.

От създаването си Конституционният съд, по реда на чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията, е постановил значителен брой решения, които са имали преки кадрови последици: произнесъл се е, че тримата ръководители на магистратурата не могат да изпълняват длъжността си след 7 години; че член на ВСС не може да участва последователно в два негови състава. Но тук са налице хипотезите, за които става дума по-горе - случаите могат да се повторят във времето. Така тълкуването ще важи за всеки следващ ръководител, за всеки член на ВСС.

В. По отношение на хипотеза, според която проблем, който е съществувал и не може да се повтори, трябва да бъде отбелязано следното: човешката дейност включително и юридическото тълкуване от съдилищата, е рационален процес. От тази гледна точка безпредметно е да се тълкува конституционен казус, който няма да се

повтори и уредбата му е останала в миналото. Това тълкуване е присъщо на правната наука и се прави с познавателна или историческа цел.

Г. Третият вид тълкуване по чл. 149, ал.1, т. 2 - 8, се свежда до решения на Конституционния съд по отделен проблем и е допустимо само в изрично предвидените в Конституцията случаи. В тази област съдът ще решава: например дали закон или решение на Народното събрание, или указ на президента противоречи на Конституцията; спорове за законността на избора на народен представител; обвинения, повдигнати срещу президента и вицепрезидента; и пр. Тук съдът тълкува Конституцията в мотивите си и отменя противоречащия ѝ акт.

Тази категория решения, които касаят отделни длъжности, са по повод на решения за избор или освобождаване на заместник председатели на Народното събрание; за неизбираемост на народен представител и пр. Те са постановени на основание на изрична компетентност на съда по чл. 149, ал. 1, т. 2 - 8.

Доколкото съдът си позволи да решава спорове извън изброените, дори да е поискано, ще си присвои власт, която няма, и ще наруши основния закон.

Д. Може ли да се впише настоящото искане в правомощията на съда по чл. 149, ал. 1 т. 1 от Конституцията.

С решение от 1996 г. ВСС е конституирал ВКС и ВАС. След влизането в сила на Конституцията през 1991 г. трима души са били председатели на ВС - първият за времето до 1992 г., навършил вече 65-годишна възраст. Вторият е заемал поста до 1994 г. Третият - до 1996 г. След 2000 година вторият председател е назначен за председател на ВКС с президентски указ и изпълнява длъжността и понастоящем.

Горните факти са общоизвестни, осъществени са във времето и не подлежат на разноречива интерпретация. Затова те могат да послужат като база за постановяване на настоящото определение. Така:

Първият председател не може да бъде избран на длъжността, с оглед разпоредбата на чл. 129, ал. 3, т. 1 от Конституцията. За третия поред председател, който е бил вече на този пост във ВКС, съществува забраната, прогласена от чл. 129, ал. 2, изр. първо от същата разпоредба. Що се отнася до възможността бившите председатели на ВС в бъдеще да бъдат председатели на ВАС, трябва да се има предвид, че този съд има председател избран през 2004 г. Тъй че до изтичане на мандата му вторият и третият председатели на ВС не биха могли да заемат длъжността поради забраната, предвидена в чл. 129, ал. 3, т. 1 от основния закон.

да.
^

От този анализ налага само един извод - казусът председател на ВС и след това същото лице избрано за председател на ВКС или ВАС при действащата Конституция не би могъл да се повтори във времето.

Поради изложеното и на основание чл. 19, ал. 2 от Закона за Конституционния съд искането на народните представители трябва да бъде отклонено. Затова съдът

О П Р Е Д Е Л И :

Отклонява искането на 68 народни представители от 39-то Народно събрание на основание чл. 149, ал. 1, т. 1 да тълкува чл. 129, ал. 2, изр. първо във връзка с § 2 от Преходните и заключителни разпоредби на Конституцията - " Назначаването на едно лице за председател на Върховния касационен съд или Върховния административен съд, след като това лице е било вече председател на

Върховния съд съставлява ли "повторно избиране" по смисъла на чл. 129, ал. 2, изр. 1 от Конституцията".

Искането ведно с определението да се върне на подателите.

Председател: